

i hajdučkog ciklusa. I stoga po Krajišnicima, uzimajući u obzir povijesno značenje tih branitelja turske Krajine, Mićović smatra da je pjesme o njima najprikladnije zvati — krajišničkim pjesmama, kao što su uskočke i hajdučke pjesme, s kojima krajišnička poezija ima najviše sličnosti i veza, dobile ime po uskocima i hajducima.

U četvrtom poglavlju: **Osobnosti i razvoj krajišničkih epskih pjesama** govori o »bošnjačkom jeziku«, islamskim utjecajima, uloji pjevača u održavanju, razvoju i formiranju tih epskih pjesama i zaključuje da su muslimanske pjesme pjevali i kršćanski pjevači, ali da su najznačajnije zabilježene od muslimanskih pjevača.

U petom poglavlju: **O arbanaškim krajišničkim pjesmama i njihovom odnosu prema bosansko-hercegovačkoj muslimanskoj epskoj poeziji** govori o karakterističnim crtama albanskih pjesama o Krajišnicima uspoređujući ih s bosansko-hercegovačkim muslimanskim krajišničkim pjesmama kao zajedničkom balkanološkom fenomenu i interesima za njih od Vuka naovamo, o riječima stranog porijekla, vrijednosti, podudarnosti i sličnostima s bosansko-hercegovačkom muslimanskom junačkom poezijom, o Turcima Krajišnicima, o prometnim i privrednim vezama, vezama preko vojske, i naposljetku o povijesnoj identifikaciji krajiške epske poezije i njezinim karakterističnim sadržajima, motivima i drugim osobitostima — što omogućuje da se lakše shvati i pojam »arbanaške krajišničke epike u severnoj Albaniji i među Albancima koji žive u našoj zemlji (na Kosovu i Metohiji, u Crnoj Gori i Makedoniji)«.

U bilješkama uz svako poglavlje autor citira izvore i djela kojima se služio.

U **Zaključku** su sumirane glavne misli poglavlja: o specifičnim osobinama tih pjesama, oblicima, kompoziciji, strukturi, pjevačkoj tehnici i dr.

Ante Nazor

Miodrag Jaćimović, Lepopolje, Izd. 202
»Dečje novine«, Gornji Milanovac 1981,
152 str.

Ova knjiga ima predgovor Milutina Srećkovića, 141 »legendu«, popis pripovjedača i bilješku o autoru.

Pisac ne navodi kojoj vrsti usmene književnosti pripadaju doneseni tekstovi, ali u predgovoru Milutin Srećković naziva ih legendama. Slične je legende pisac objavio prije tri godine u knjizi **Kačerske legende**. Međutim, za većinu tekstova u knjizi bio bi prikladniji naziv predanja. Uzmimo, npr., tekst **Moravci**: »Po starom predanju (kurziv A. N.) vozile se vile visoko gore u nebesima u ogromnim kolima. Kako su silne i obesne nadletale današnje selo Moravce, otkaçi se ogroman točak od njihovih kola i sav narod pomori. Po tome što je točak narod pomorio, prozove se i selo Moravci.« Ili drugi tekst **Bele stene**: »U prvom velikom ratu u selu Branićima izgiboše na Belim stenama grdni Srbi od Švaba. Nije prošlo mnogo, Srbi potisnuli Švabe opet na Belim stenama i gonili ih sve do Drine.« Tekst **Zaboravio kako se zove** anegdota je, itd.

U predgovoru pod naslovom **Vaskolik život čovekov** Milutin Srećković govoreći o sadržaju knjige kaže da za istraživača mitologije legende predstavljaju »dragocen izvor saznanja« jer nisu samo »oblik nesvesnog kolektivnog pamćenja«, već pokazatelj »kako se iz svakodnevnih sadržaja postojanja razvija i kako funkcioniše mitska shema svešti«; da se legenda ne može smatrati finalnim proizvodom narodne fantazije već naprotiv legenda se nalazi na samom početku zasnivanja jedne mitologije, pa zato najčešće i nije drugo do građa koja s ogromnom količinom života ulazi u umjetničku fakturu mita; da je ljepota legende u imenovanju predmetnosti koju narodna mašta unosi u svoju umjetničku radionicu; da se bez legende ne mogu proučavati ni etnopsihologija ni nacionalna mitologija; da se legende, koje je autor prikupio, uglavnom mogu podijeliti

na one koje govore o povijesnim ličnostima, o postanku imena mjesta (dodali bismo: i toponima), a neke od njih imaju i naglašeniji etiološki karakter i, na kraju, da čitave povorke povijesnih ličnosti izranjaju iz ovih **predanja** (kurziv A. N.).

U dvije se ocjene slažemo sa Srećkovićem. Prvo da svi tekstovi u knjizi nisu podjednake vrijednosti, da su neki samo zapis, bilješka i drugo da je prava šteta »što nisu objavljene u autentičnom jeziku kazivača, u drevnom romonu narodne sintakse«. Možda je i zbog toga što je autor tekstove »prevodio« u književnu normu došlo u nekim tekstovima do nedorečenosti, odnosno nepovezanosti pa i nejasnoća.

Kazivači kojih je na popisu šesnaest svi su iz rudničkog kraja tako da **Lepopolje** predstavlja lokalno zakruženu cjelinu. Bilo bi korisno da su uz kazivače nabrojani i tekstovi koje su kazivali.

Ante Nazor

Lebzeiten. Autobiografien der Pro Senectute-Aktion, Herausgegeben von **Rudolf Schenda** unter Mitarbeit von **Ruth Böckli**, Unionsverlag, Zürich 1982, 339 str.

Rudolf Schenda značajno je ime na području etnologije. Objavio je više značajnih knjiga i rasprava u kojima se bavi kulturom nižih slojeva društva ili usmenom poviješću (**Narod bez knjige, Štivo malih ljudi**). U suradnji s Ruth Böckli uređio je i predgovorom popratio i ovu knjigu koju prikazujemo.

Posljednjih desetak godina sociolozi, povjesničari i drugi uključuju u svoj studij čovjekove prošlosti i neke nove izvore: obiteljske albume, životopise, intervjue ili pak predaje o raznim događajima.

Svi ti noviji načini istraživanja i grananja za drukčijim izvorima imaju jednu zajedničku osobinu: Izjave anonimnih ljudi uzimaju se jednako

tako ozbiljno kao i podaci iz povijesnih knjiga, ali se ne vrednuju kao apsolutna istina, već se koriste kao nadopuna ili ilustracija povijesnim podacima.

Etnološki seminar Sveučilišta u Zürichu i organizacija Pro Senectute (Kanton Zürich) proveli su zajednički akciju oko prikupljanja životopisa penzioniranih stanovnika okruga Winterthur. Prema zadanim uputama svaka je pisana autobiografija okvirno trebalo da se drži pet točaka: najranija sjećanja, školovanje, poslovi koje su obavljali u toku života, privatni život, sjećanja na važne političke događaje. Akcija je naišla na neočekivani uspjeh i prispjelo je 210 biografija na ukupno 3200 stranica.

Pri izboru biografija za objavljivanje u ovoj knjizi autori se nisu povodili za napetošću, posebnošću ili čak estetskom vrijednošću pojedinih priča, već za autentičnošću podataka koji se u njima navode. Tako je osobna ispovijest ljudi toga kraja ujedno i povijest ljudi koji tamo danas žive jednako kao i povijest ovog stoljeća. Čitanjem tih životopisa pred nama se otvara album s tisuću slika iz prošlosti prizvanih u sjećanje. Tok velike povijesti protječe pred nama promatran očima malog čovjeka. S puno šarma, bez citiranja povijesnih spisa (u svim je zapisima začuđujuće malen broj povijesnih podataka) i bez imenā znamenitih ljudi pred nas plastično izranja proteklih osamdesetak godina. Tako već površnim čitanjem saznajemo da je toj generaciji najveći događaj u životu bio prvi svjetski rat, koji je zauvijek razrušio idiličnu mladost i život bez velikih potresa. Ili: istraživači mogu zbrajanjem pojedinačnih subjektivnih iskaza o istim temama izvesti neke objektivne zaključke o svakodnevnom životu: o štedljivosti roditelja, o teškom položaju žene, o teškoćama pri zapošljavanju, o uređenju stana, o prehrani i sl. To su nesumnjivo relevantni podaci i za sociologe i za povjesničare i za etnologe.